

Unikornis Nyelvi olimpia középiskolásoknak

2. forduló* (2017. április 16. – május 16.)

A négy feladat megoldását 4 külön dokumentumként kérjük beküldeni, .doc, .docx vagy .rtf formátumban! A dokumentumokat a csapatnév és a feladat számának kombinációjával nevezzétek el! (pl. GumiabroncsIV.docx) A dokumentumokban használjatok Times New Roman betűtípust, 12-es betűméretet és egyes sorközt!

A megoldásokat **május 16-án 23:59-ig** várjuk az unikornis2014@gmail.com címre.

Jó munkát!

* A feladatokat Dimény Hajnalka, Józsa K. Lída, Kádár Edit és Lakatos Aliz állította össze.

I. feladat: Héber (20 pont)

Az alábbi két oszlopban héber mondatok átíratát és azok magyar megfelelőjét találod meg.

Feladatok:

a. Fejtsd meg, hogy melyik mondatnak melyik a megfelelője! Írd le röviden, de lépésenként, hogy hogyan gondolkodtál! **(14 pont)**

Egy lehetséges formáját a lépések leírásának itt nézheted meg (egy másik feladatra vonatkozóan):

http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2016/2/magiszter_2016_2_pp_124-130.pdf

Fontos, hogy ne használj a megoldáshoz szótárt vagy más segédanyagot, mert akkor nem tudod leírni a megoldás gondolatmenetére vonatkozó lépéseket!

1. Jes li ach echad.	a. Az én kutyám nagy.
2. Amarti lach se-ha-kol be-szeder.	b. Egy bátyám van.
3. Ten lo tapuz.	c. Az ő narancsa nagy.
4. Ha-kelev seli gadol.	d. Ő a te bátyád.
5. Hu he-ach selach.	e. Mondtam neked, hogy minden rendben.
6. Ha-tapuz selo gadol.	f. Adj neki narancsot.

b. A héberben a prepozíciók megfelelő toldalék hozzáadásával névmásokká alakíthatók. A fenti mondatokban két prepozíció 3-3 különböző névmási formáját találhatod meg. Ha megfejtetted a mondatok jelentését, akkor rájöhetsz, hogy a beazonosított névmások mely prepozíciókból és mely végződésekéből állnak. Ezt kell megadnod. **(6 pont)**

II. feladat: Vendéglő a világ végén (30 pont)

1638-as munkájában (*A discovery of a new world*) John Wilkins a Holdra utazás lehetőségéről értekezik. Részletesen leírja, hogy az utazás egyik nagy akadálya az, hogy a Hold nagyon messze van (a távolságát már ekkor nagyjából helyesen saccolták meg), és mivel útközben nincsenek fogadók, nem volna, ahol megszállni és enni. Az 1970-es évek második felében Douglas Adams által kidolgozott *Galaxis útikalauz stopposoknak*¹ című rádiójáték erre a lényeges mozzanatra is odafigyelt. Alább a világ végén lévő Vendéglőről és az ott használatos sajátos nyelvről olvashattok.

„A *Vendéglő a világ végén* egyike a legkülönlegesebb vállalkozásoknak a vendéglátás történetében. Az elpusztult világ maradékaira épült... Az elpusztult világ maradékaira fog épülni... azaz mostanára már alighanem megépült, sőt egészen biztos, hogy... (...) A legnagyobb gond egész egyszerűen nyelvtani természetű. A legfontosabb szakmunka ezen a téren dr. Dan Strassenfressen műve, a *Bevezetés az 1001 fő igeidőbe időutasoknak*. Ebben le van írva például, hogyan kell kifejezni azt, ha valami úgy volt, hogy majd bekövetkezik veled a múltban, még mielőtt sikerült volna elkerülnöd azáltal, hogy két napot előreugrottál az időben, csak azért, hogy elkerüld a dolog bekövetkeztét. Az illető eseményt különböző módon írják le aszerint, hogy a saját természetes idő aspektusából nézed-e, vagy a további jövő egy későbbi időpontjából visszapillantva, vagy éppen a további múltból. További komplikációkkal járnak az olyan dialógusok, amelyeket a tényleges időutazás alatt folytatsz, miközben azzal a szándékkal mész egyik időpontból a másikba, hogy a saját apáddá vagy anyáddá válhass. A legtöbb olvasó nem jut el tovább a könyvben a *Félfeltételes módosított szubinvertált plagális konjunktív szándékolt jövő a múltban* című alfejezetnél, s ezért aztán az újabb kiadásokban az ez utáni oldalakat üresen is hagyták, a nyomdaköltségek csökkentése végett. (...)

A történetre visszatérve: A Vendéglő a világ végén egyike a legkülönlegesebb vállalkozásoknak a vendéglátás történetében. Az egészet egy elpusztult bolygó törmelékére építették, amelyet egy hatalmas időbuborék vesz(ettend) körül, és amelyet a világvége precíz időpontjára vetítenek előre. Ez sokak szerint lehetetlen. A vendégek helyet foglal(tandandotta)nak az asztaloknál, és ízletes ételeket fogyaszt(ottandandott)anak, miközben a köröttük felrobbanó teremtés színjátékában gyönyörköd(endettende)nek. Ez sokak szerint szintén lehetetlen. Bármikor be lehet(ettendettend) (leszt) tér(t)ni, anélkül hogy az ember előzetes(ettend)en helyet foglal(tandandand)ott vol(t)na (majdt), minthogy visszamenőleg is el lehet intézni az ügyet, amikor már visszatértél a saját idődbe. Ez, sokak kifejezett véleménye szerint, abszolúte

¹ Eredeti, angol címén: *A Hitchhiker's Guide to the Galaxy*.

lehetetlen. Az étteremben a legkülönfélébb népekkel találkozhat(tálandat)sz széles e téridőből. Ez, teszük hozzá a türelmes ellenzők, megint csak lehetetlen. Annyiszor térsz be, ahányszor akarsz (a további nyelvtani korrekciókat illetően l. dr. Strassenfressen könyvét), csak egyre vigyázz, nehogy összetalálkozz önmagaddal, mert ez rendszerint kínos jelenetre vezet. (...)

(*Galaxis útikalauz stopposoknak*, Vendéglő a világ végén, 15. fejezet)

Feladat:

Készítsétek el a Dan Strassenfressen *Bevezetés az 1001 fő igeidőbe időutasoknak* című könyv egyik, az újabb kiadásokból a nyomdaköltségek csökkentése végett kihagyott oldalát magyar nyelven! Válasszátok ki az igeidők és (az igeidőkhöz szorosan kapcsolódó) aspektusok lehetséges nyelvészeti kérdéseinek egy tetszőleges kis részét, és írjatok magyarázó nyelvtant a használatáról! Az eredmény tehát egy magyar nyelven írt útmutató lesz egy idegen (űrbéli) nyelv grammatikájához.

Az idő és aspektus nyelvi kifejezéséről és összefüggéseiről a [„Folyamatos” és „befejezett”](#), valamint az [Időszerű kérdések: jelen, múlt, jövő](#) című cikkben olvashattok. Amint a cikk is írja, nem az a fontos, hogy hogyan nevezzük meg a jelenséget szakszóval, hanem hogy az adott nyelvi elem (morféma, szó) milyen jelentést fejez ki. Nyelvtanokban természetesen használhattok nyelvtani terminusokat (a nyelvtanok szoktak), akár általatok kitaláltakat, akár valóban létezőket. Az első esetben figyeljeteK arra, hogy mindig érthetően és pontosan megmagyarázzátok az adott szakszó jelentését; a második esetben pedig arra, hogy ne használjátok más jelentésben őket, mint ahogy már szokás, hiszen akkor félreérthetőK lennének az olvasók számára.

A kiindulópont a *Galaxis útikalauz stopposoknak* című szöveg fentebb idézett része, a benne leírtakhoz tehát ragaszkodjatok, amennyire lehet!

Abban az esetben, ha ábrákat is használtok, a megoldás terjedelme meghaladhatja az egy oldalt, de a kettőt nem.

III. feladat: Rokonok (20 pont)

A **puma** nyelvben² számos rokoni kapcsolatot kifejező szóval találkozhatunk. Mindössze néhánynak van egyszavas magyar megfelelője, például a *papa* jelentése 'apa', a *mama* jelentése 'anya', *sakudippa* 'dédapa', *ɳappa* 'apatárs' stb. Sok puma rokonságnevet azonban a magyarban csak körülírással tudunk kifejezni.

Feladatok:

1. Figyeld meg a következő rokonsági terminusokat a puma nyelvben! Mely puma szavaknak van olyan magyar megfelelője, amely **pontosan** lefedi a puma szó jelentését (vagy egyik vagy másik jelentését, ha az adott szónak több jelentése is van)? Írd mellé!³ (Néhányat megadtunk.) (5 pont)

rokoni kapcsolatok	puma szó	magyar megfelelő (ha van)
idősebb fiútestvér (megszólítás ⁴)	<i>akko</i>	
feleség idősebb lánytestvére	<i>ana</i>	
idősebb fiútestvér felesége	<i>bhāuju</i> ⁵	
idősebb lánytestvér férje	<i>bhenā</i>	
feleség (kedveskedő alak)	<i>bunnima</i>	
férj idősebb fiútestvére felesége	<i>busunima</i>	
férj idősebb fiútestvére	<i>buwa</i>	
– apa fiatalabb fiútestvére – anya fiútestvére feleségének fiatalabb fiútestvére – anya fiatalabb lánytestvére férje – apa fiatalabb lánytestvére férje	<i>baŋŋa</i>	
– fia – lánya	<i>cha</i>	gyermeke
– házastárs anyja – házastárs anyjának lánytestvére	<i>chadima</i>	
– házastárs apja – házastárs apjának fiútestvére	<i>chadippa</i>	
testvér fiúgyereke	<i>chocha</i>	
testvér lánygyereke	<i>chochoma</i>	
fiának a fia	<i>chodum</i>	

² A puma egyike a Nepálban beszélt 125 nyelvnek. A sino-tibeti nyelvcsalád tibeto-burmai ágának kiranti alcsoportjához tartozik. Veszélyeztetett nyelv, körülbelül 4300 ember beszéli anyanyelvként Nepál keleti részén.

³ Az egyszerűség kedvéért az első fordulóban beküldött megoldások feladóinak ezt a táblázatot szerkeszthető formátumban e-mailben elküldjük.

⁴ A megszólító formájú rokonságnevek közül az *akko* és a *nana* általánosan használt ismeretlenek illedelmes megszólítási formájaként is a beszélővel nagyjából azonos korosztályhoz tartozó férfiak, illetve nők irányában.

⁵ A szürke háttérű szavak kölcsönszavak a nepáli nyelvből (ami az ország hivatalos nyelve).

fiának a lánya	<i>choduma</i>	
fia (sértő)	<i>chodumpa</i>	
lánya (sértő)	<i>chorumma</i>	
– apa fiatalabb lánytestvére – apa fiatalabb fiútestvérének felesége – anya fiatalabb lánytestvére – anya fiatalabb fiútestvérének felesége	<i>channa</i>	
anya fiatalabb fiútestvére	<i>caḷka</i>	
férj fiatalabb fiútestvére	<i>dewar</i>	
férj fiatalabb fiútestvérének a felesége	<i>dewarāni</i>	
anya idősebb fiútestvére	<i>dikku</i>	
– anya anyja – apa anyja – apa apjának lánytestvére – anya apjának lánytestvére – apa anyjának lánytestvére – anya anyjának lánytestvére	<i>dima</i>	
anya idősebb fiútestvérének felesége	<i>dini</i>	
– apa apja – apa apjának fiútestvére – apa anyjának fiútestvére – anya apja – anya apjának fiútestvére – anya anyjának fiútestvére	<i>dippa</i>	
– lánya férjének lánytestvére – fia feleségének lánytestvére	<i>hayaḷma</i>	
– fia feleségének fiútestvére – lánya férjének fiútestvére	<i>hayaḷpa</i>	
feleség idősebb fiútestvére	<i>jethu</i>	
feleség	<i>khimhoṅma</i>	feleség
férj	<i>khimhoṅpa</i>	férj
anya fiatalabb fiútestvérének felesége	<i>māiju</i>	
anya	<i>mama, ma</i>	anya
lánya	<i>marchacha</i>	lánya
– (férfi) fiatalabb lánytestvérének férje – férj fiatalabb lánytestvérének férje – lánya férje	<i>mokcha</i>	
– fiatalabb fiútestvér felesége (említés) – fia felesége	<i>nammet</i>	

– idősebb lánytestvér (említés és megszólítás) – férj idősebb lánytestvére (említés)	<i>nana</i>	
férj fiatalabb lánytestvére	<i>nanda</i>	
– fiatalabb fiútestvér (említés) – fiatalabb lánytestvér (említés)	<i>nicha</i>	
– fia feleségének anyja – lánya férjének anyja	<i>ḡamma</i>	
– fia feleségének apja – lánya férjének apja	<i>ḡappa</i>	apatárs
apa	<i>papa, pa</i>	apa
apa fiatalabb lánytestvére	<i>phūpu</i>	
apa fiatalabb lánytestvérének férje	<i>pusaī</i>	
idősebb fiútestvér (említés)	<i>paḡka</i>	
– anya anyjának az anyja – anya apjának az anyja – apa apjának az anyja – apa anyjának az anyja	<i>sakudimma</i>	
– apa apjának az apja – apa anyjának az apja – anya apjának az apja – anya anyjának az apja	<i>sakudippa</i>	dédapa
feleség fiatalabb fiútestvére	<i>sālā</i>	
feleség fiatalabb lánytestvére	<i>sālī</i>	
– anya fiatalabb lánytestvére – anya fiútestvére feleségének fiatalabb lánytestvére	<i>sānimā</i>	
anya fiatalabb lánytestvérének férje	<i>sāno buwā</i>	
– fia felesége anyjának az anyja – lánya férje anyjának az anyja	<i>sayaḡamma</i>	
– fia felesége apjának az apja – lánya férje apjának az apja	<i>sayaḡappa</i>	
(nő) fiatalabb lánytestvérének férje	<i>sibe</i>	
fiatalabb lánytestvér (megszólítás)	<i>simma</i>	
fia	<i>thronḡacha</i>	fia
– apa idősebb lánytestvére – anya idősebb lánytestvére – apa idősebb fiútestvérének a felesége	<i>tumma</i>	
– apa idősebb fiútestvére – apa idősebb lánytestvérének a férje – anya idősebb lánytestvérének a férje – anya fiútestvére feleségének idősebb fiútestvére	<i>tuppa</i>	
fiatalabb fiútestvér (megszólítás)	<i>yayo</i>	

gyereke lánya	<i>yorumma</i>	
gyereke fia	<i>yorumpa</i>	
gyereke gyerekének a gyereke	<i>yorumpacha</i>	

2. A fenti példákat megvizsgálva állapíts meg 5 olyan szempontot/tényezőt, aminek szerepe van a puma rokonsági terminológiában! Ebből legalább egy olyan legyen, aminek a magyar rokonsági terminológiában nincs jelentősége! Ezt jelöljétek is meg! (Tehát pl. a **nemet** nem lehetne megjelölni, mert annak a magyar és a puma rokonsági terminológiába is szerepe van, hogy a megnevezett nőnemű vagy hímnemű. És mivel ezzel a példával egy tényezőre rámutattunk, a válaszban ez ne szerepeljen az 5 szempont között.) **(5 pont)**

3. Mind az 5 felsorolt tényezőre vonatkozóan 4–6 sorban írjátok le, hogy miben/hol mutatkozik meg az adott szempont, példákat sorolva fel, ahol ez érvényesül, vagy ahol nem. (Pl. A **nem** előző példájánál maradva: mind a pumában, mind a magyarban fontos, hogy a rokon férfi-e vagy nő, ugyanis szinte minden kifejezés nemspecifikus. Kivétel pl. a magyar *testvér* vagy a puma *yorumpacha*, amiből nem derül ki, hogy a dédunoka fiú-e vagy lány.) **(10 pont)**

IV. feladat: Szleng napló (30 pont)

A feladat megoldásához olvassátok el Kis Tamás szlengkutató [oldaláról](#) *A szleng értelmezése, meghatározása* és *A szleng szemantikája* című részeket.

(Figyelem, a lapon a fejezetek folytatólagosan vannak, és nincs jelölve a fejezetek vége, vagyis az egyik fejezetről a másikra való áttérés. A két elolvasandó részhez a direkt link a

<http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/szleng.php#s1> és a

<http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/szleng.php#s6>, de ezek csak a fejezet elejét mutatják meg, a végét nem. A fejezeteket a jobb oldali sávban levő tartalomjegyzék címeire klikkelve tudjátok elkülöníteni.)

a. Gyűjtsetek a környezetetekből (osztály, iskola, baráti társaság stb.) 5 olyan szleng szót vagy szleng kifejezést, amely besorolható a normaszegés valamely fajtájába az alábbiak közül! (5 pont)

A normaszegés szempontjai (erről a megadott szövegben olvashattok részletesebben):

- „hibás” szavak, szokatlan alakulatok;
- szándékos „nyelvhelyességi hibák”;
- tabufogalmak;
- a dolgok néven nevezése;
- a fennkölt profanizálása;
- más (társadalmi stb.) csoportok nyelvéből átvett szó.

b. Írjátok meg az 5 beszédeseményt nyelvi napló formájában a lenti séma alapján! (25 pont)

A nyelvi napló sémája:

I. A beszédesemény időbeli és térbeli behatárolása

1. az esemény időpontja (dátum)
2. az esemény helyszíne
3. az esemény résztvevőinek felsorolása (monogram)

II. A beszédesemény leírása

1.

a) a résztvevők jellemzése: nem, életkor, lakhely (település), anyanyelv, végzettség, foglalkozás, milyen nyelven tanult

b) a résztvevők egymáshoz való viszonya (barát, családtag, ismerős stb.)

2. az esemény pontos, részletes leírása: milyenek voltak a körülmények, mi történt, milyen kontextusban hangzott el az adott szó/kifejezés (5–10 sorban)

III. A nyelvi jelenség minősítése

A nyelvi jelenség minősítése: a normaszegés mely szempontjához/szempontjaihoz sorolható, és ennek rövid (3–4 soros) indoklása.